

Program „Poznać przeszłość” klasa 2 liceum ogólnokształcącego. Wymagania na poszczególne oceny

Temat lekcji	Zagadnienia	Wymagania na poszczególne oceny				
		Ocena dopuszczająca Uczeń:	Ocena dostateczna Uczeń:	Ocena dobra Uczeń:	Ocena bardzo dobra Uczeń:	Ocena celująca Uczeń:
Rozdział I. Epoka odrodzenia						
Wielkie odkrycia geograficzne	<ul style="list-style-type: none"> Przyczyny wielkich odkryć geograficznych Wyprawy Portugalczyków Odkrycia Hiszpanów Znaczenie wielkich odkryć geograficznych 	<p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni wyprawy odkrywcze Krzysztofa Kolumba (1492), Vasco da Gamy (1497–1498), Ferdynanda Magellana (1519–1522)</p> <p>– identyfikuje postacie Krzysztofa Kolumba, Vasco da Gamy, Ferdynanda Magellana</p> <p>– wymienia przyczyny i uwarunkowania organizowania wielkich odkryć geograficznych</p> <p>– wymienia skutki wielkich odkryć geograficznych</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>karawela</i></p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni wyprawę odkrywczą Bartolomeu Diasa (1488)</p> <p>– identyfikuje postać Bartolomeu Diasa</p> <p>– przedstawia osiągnięcia Bartolomeu Diasa, Krzysztofa Kolumba, Vasco da Gamy, Ferdynanda Magellana</p> <p>– wskazuje na mapie zasięg kolonialnych posiadłości Portugalczyków i Hiszpanów</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegało przełomowe znaczenie wypraw Vasco da Gamy, Krzysztofa Kolumba i Ferdynanda Magellana</p> <p>– przedstawia przebieg pierwszej wyprawy Krzysztofa Kolumba</p> <p>– opisuje przebieg wyprawy Ferdynanda Magellana</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>karaka</i></p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni wyprawę odkrywczą Vasco Núneza de Balboa (1513)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni postanowienia traktatu w Tordesillas (1494)</p> <p>– identyfikuje postać Vasco Núneza de Balboa</p> <p>– wyjaśnia wpływ kryzysu gospodarczego w końcu XV w. na organizację wypraw odkrywczych</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego przyrządy nawigacyjne i nowe rodzaje okrętów były szczególnie ważne podczas wypraw oceanicznych</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegała wymiana pomiędzy Starym a Nowym Światem</p>	<p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni założenie pierwszej posiadłości portugalskiej w Afryce (1415)</p> <p>– identyfikuje postacie Juana Sebastián Elcaño, Amerigo Vespucciego</p> <p>– przedstawia rolę Izabeli Kastylijskiej i Ferdynanda Aragońskiego w organizowaniu wypraw do Nowego Świata</p> <p>– porównuje przebieg wypraw odkrywczych Portugalczyków i Hiszpanów</p> <p>– wyjaśnia znaczenie wyprawy Amerigo Vespucciego dla ekspansji kolonialnej Europejczyków</p> <p>– charakteryzuje przyczyny i skutki wielkich odkryć geograficznych uwzględniając ich aspekt polityczny, gospodarczy, społeczny i kulturowy</p>	<p>– ocenia skutki wielkich wypraw odkrywczych dla Europejczyków</p>
Podboje kolonialne	<ul style="list-style-type: none"> Cywilizacje prekolumbijskie 	<p>– stosuje pojęcia <i>konkwista</i>, <i>konkwistador</i></p> <p>– lokalizuje w czasie i</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>korsarstwo</i>, <i>metropolia</i>, <i>faktoria</i>, <i>handel trójkątny</i></p>	<p>– stosuje pojęcia <i>Ameryka Łacińska</i>, <i>Kreole</i></p>	<p>– lokalizuje w czasie zakaz czynienia niewolników z Indian (1543)</p>	<p>– ocenia skutki ekspansji kolonialnej dla</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Początki konkwisty w Ameryce • Podbój imperium Inków • Imperium portugalskie • Skutki ekspansji kolonialnej • Handel kolonialny 	<p>przestrzeni podboje Hernána Cortésa (1519–1511), Francisca Pizarra (1530–1533)</p> <p>– przedstawia osiągnięcia Hernána Cortésa, Francisca Pizarra</p> <p>– wymienia cywilizacje prekolumbijskie</p> <p>– wymienia skutki ekspansji kolonialnej Europejczyków</p>	<p>– przedstawia osiągnięcia Francisa Drake’a</p> <p>– przedstawia przebieg podbojów Hernána Cortésa i Francisca Pizarra</p> <p>– wskazuje na mapie zasięg kolonialnych imperiów Hiszpanii i Portugalii</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegał tzw. handel trójkątny</p> <p>– identyfikuje zabytki charakterystyczne dla kultur prekolumbijskich, takie jak pismo, piramidy schodkowe</p>	<p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni odkrycie Brazylii przez Portugalczyków (1500)</p> <p>– identyfikuje postacie Montezumy, Atahualpy</p> <p>– lokalizuje cywilizacje prekolumbijskie w czasie i przestrzeni</p> <p>– omawia osiągnięcia cywilizacji prekolumbijskich</p> <p>– wyjaśnia przyczyny sukcesów konkwistadorów w Nowym Świecie</p> <p>– omawia organizację i funkcjonowanie kolonialnego imperium portugalskiego</p> <p>– omawia zmiany w handlu wywołane europejską ekspansją kolonialną</p>	<p>– identyfikuje postać Tupaca Amaru</p> <p>– przedstawia osiągnięcia Pedra Cabrala</p> <p>– przedstawia etapy hiszpańskich i portugalskich podbojów kolonialnych</p> <p>– charakteryzuje skutki ekspansji kolonialnej Europejczyków uwzględniając ich aspekt polityczny, gospodarczy, społeczny i kulturowy</p>	<p>Europejczyków i ludów kolonizowanych</p> <p>– ocenia postępowanie Europejczyków wobec rdzennych mieszkańców Ameryki</p>
Przemiany społeczno-gospodarcze w XVI wieku	<ul style="list-style-type: none"> • Rozwój miast w Europie Zachodniej • Początki kapitalizmu • Dualizm gospodarczy 	<p>– stosuje pojęcia <i>urbanizacja, bank, kapitalizm, dualizm gospodarczy, gospodarka folwarczno-pańszczyźniana, pańszczyzna</i></p> <p>– wskazuje na mapie podział Europy będący konsekwencją dualizmu w rozwoju gospodarczym kontynentu</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>system nakładczy, manufaktura, dom bankiersko-kupiecki, giełda, inflacja, płodozmian, folwark</i></p> <p>– przedstawia zmiany demograficzne, jakie zaszły w Europie w XVI w.</p> <p>– omawia zmiany, jakie zaszły w europejskim handlu w XVI w.</p> <p>– wymienia czynniki decydujące o powstaniu</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>weksel, latyfundium, ogradzanie</i></p> <p>– wyjaśnia, dlaczego rozwój miast w Europie przebiegał nierównomiernie</p> <p>– porównuje różne sposoby produkcji w czasach nowożytnych (warsztat rzemieślniczy, system nakładczy, manufaktura)</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego w</p>	<p>– charakteryzuje czynniki, które zadecydowały o powstaniu gospodarki wczesnokapitalistycznej</p> <p>– porównuje rozwój gospodarczy dwóch sfer ekonomicznych XVI-wiecznej Europy</p>	<p>– ocenia skutki gospodarcze i społeczne dualizmu gospodarczego w Europie w XVI w.</p>

		doszło do zjawiska dualizmu gospodarczego w Europie w XVI w.	gospodarki wczesnokapitalistycznej – omawia rozwój gospodarczy Europy zachodniej w XVI w. – przedstawia funkcjonowanie gospodarki w Europie Środkowo-Wschodniej w XVI w.	Europie Środkowo-Wschodniej wykształcił się inny niż w Europie Zachodniej model funkcjonowania gospodarki – wyjaśnia skutki gospodarcze i społeczne ogradzania w Anglii		
Kultura i sztuka renesansu	<ul style="list-style-type: none"> • Początki odrodzenia • Literatura odrodzenia • Nauka w okresie odrodzenia • Architektura czasów odrodzenia • Sztuka renesansu 	<p>– stosuje pojęcia <i>odrodzenie (renesans), humanizm, teoria heliocentryczna</i> – lokalizuje w czasie renesans w Europie (II poł. XV – XVI w.) – identyfikuje postacie Mikołaja Kopernika, Michała Anioła, Leonarda da Vinci – przedstawia osiągnięcia Mikołaja Kopernika, Michała Anioła, Leonarda da Vinci – wymienia cechy charakterystyczne architektury, malarstwa i rzeźby epoki renesansu</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>mecenat, rewolucja naukowa</i> – lokalizuje w czasie wynalezienie druku (ok. 1455) – identyfikuje postacie Williama Szekspira, Sandro Botticellego, Tycjana, Rafaela Santiago – wyjaśnia, jakie znaczenie miało upowszechnienie się druku dla rozwoju kultury i nauki – identyfikuje zabytki architektury i sztuki renesansu – przedstawia cechy charakterystyczne literatury odrodzenia – wyjaśnia, na czym polegała rewolucja naukowa doby renesansu – wyjaśnia, czym charakteryzował się tzw. <i>człowiek renesansu</i></p>	<p>– stosuje pojęcie <i>makiawelizm</i> – identyfikuje postacie Francesca Petrarcki, Dantego Alighieri, Giovanniego Boccaccia, Donato Bramante, Albrechta Dürera, El Greca, Erazma z Rotterdamu, Jana Gutenberga, Niccola Machiavellego, Jeana Bodina, Thomasa More’a – przedstawia osiągnięcia Erazma z Rotterdamu, J. Gutenberga, Niccola Machiavellego, Jeana Bodina, Thomasa More’a – przedstawia wpływ idei humanizmu kulturę i sztukę renesansu – omawia idee polit. upowszechnione przez pisarzy politycznych – wyjaśnia, w jaki sposób sztuka renesansu nawiązywała do</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>manieryzm</i> – lokalizuje w czasie pierwsze wydanie <i>O obrotach sfer niebieskich</i> Mikołaja Kopernika (1543) – identyfikuje postacie François Rabelaisa, Miguela de Cervantesa, Miguela Serveta, Andreea Vessaliusa, Paracelsusa, Donatella, Loena Alberti, Jana van Eycka, Rogera van der Weydena, Hironimusa Boscha, Hansa Memlinga, Lucasa Cranacha Starszego, Hansa Holbeina Młodszeo, Pietera Breugela Starszego, Sofonisby Anguissola – porównuje architekturę i sztukę renesansu do osiągnięć epok poprzedzających odrodzenie</p>	<p>– porównuje rozwój sztuki i literatury renesansu w różnych krajach europejskich – ocenia dorobek sztuki i literatury doby renesansu</p>

				osiągnięć antyku		
Reformacja w Europie	<ul style="list-style-type: none"> Przyczyny reformacji Luter i początki reformacji Luteranizm Wojny religijne Kalwinizm Anglikanizm Następstwa reformacji 	<p>– stosuje pojęcia <i>reformacja, luteranizm, kalwinizm, anglikanizm</i></p> <p>– lokalizuje w czasie wystąpienie Marcina Lutera (1517), zawarcie pokoju augsburskiego (1555)</p> <p>– identyfikuje postacie Marcina Lutera, Jana Kalwina, Henryka VIII</p> <p>– wymienia przyczyny reformacji</p> <p>– omawia przyczyny i skutki wojen religijnych w Niemczech</p> <p>– wyjaśnia, jakie były skutki reformacji dla Europy</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>zbór, protestanci, sekularyzacja, predestynacja, akt supremacyjny</i></p> <p>– lokalizuje w czasie wojnę chłopską w Niemczech (1524–1526), ogłoszenie aktu supremacyjnego (1534)</p> <p>– identyfikuje postać Tomasza Müntzera</p> <p>– wskazuje na mapie zasięg wyznań reformowanych w Europie w XVI w.</p> <p>– przedstawia osiągnięcia Marcina Lutera, Jana Kalwina, Henryka VIII</p> <p>– przedstawia okoliczności i konsekwencje wystąpienia Marcina Lutera</p> <p>– omawia zasady luteranizmu, kalwinizmu i anglikanizmu</p> <p>– wyjaśnia, w jaki sposób wynalazek druku wpłynął na rozprzestrzenianie się idei reformacyjnych</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>anabaptyzm, związek szmalkaldzki, purytanizm, tumult</i></p> <p>– lokalizuje w czasie ogłoszenie tzw. Konfesji Augsburskiej (1530), sekularyzację Prus Książęcych (1525), przyjęcie nazwy <i>protestanci</i> (1529)</p> <p>– identyfikuje postacie Karola V, Albrechta Hohenzollerna, Ulricha Zwingliego</p> <p>– wyjaśnia, co odróżniało religijność protestancką od katolickiej</p> <p>– przedstawia organizację kościoła kalwińskiego</p> <p>– omawia okoliczności powstania kościoła anglikańskiego</p> <p>– przedstawia przyczyny, postulaty i skutki wojny chłopskiej w Niemczech</p>	<p>– identyfikuje postacie Jana Wiktora, Jana Husa, Filipa Melanchtona, Miguela Serveta</p> <p>– omawia religijne, polityczne, gospodarcze, społeczne, kulturowe uwarunkowania reformacji</p> <p>– opisuje proces rozprzestrzeniania się luteranizmu i kalwinizmu w Europie</p> <p>– przedstawia religijne, polityczne, gospodarcze, społeczne, kulturowe następstwa reformacji</p>	<p>– porównuje zasady nowych wyznań: luteranckiego, kalwińskiego i anglikańskiego</p> <p>– ocenia społeczne i polityczne skutki reformacji</p>
Kontrreformacja	<ul style="list-style-type: none"> Reforma katolicka i kontrreformacja Sobór trydencki Inkwizycja i cenzura Wojny religijne Jezuici Zmiany w religijności 	<p>– stosuje pojęcia <i>kontrreformacja, inkwizycja, indeks ksiąg zakazanych</i></p> <p>– lokalizuje w czasie obrady soboru trydenckiego (1545–1563), noc św.</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>reforma katolicka, hugenoci, jezuici</i></p> <p>– lokalizuje w czasie powstanie zakonu jezuitów (1534), odnowienie Świętej Inkwizycji (1542), utworzenie indeksu ksiąg zakazanych (1559),</p>	<p>– lokalizuje w czasie wojnę w Niderlandach (1566–1648)</p> <p>– identyfikuje postacie Katarzyny Medycejskiej, Filipa II, Wilhelma Orańskiego</p> <p>– przedstawia przyczyny,</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>gezowie</i></p> <p>– identyfikuje postacie Giordana Bruna, Tomasa de Torquemady, Andrzeja Boboli</p> <p>– omawia zamiany w religijności katolickiej po soborze trydenckim</p>	<p>– ocenia rolę soboru trydenckiego w realizacji reformy katolickiej</p> <p>– ocenia stosunek Kościoła katolickiego do</p>

	po soborze trydenckim	Bartłomieja (1572) – wymienia działania podjęte przez Kościół katolicki wobec reformacji – przedstawia instytucje powołane przez Kościół katolicki do walki z reformacją oraz metody ich działania	ogłoszenie Edyktu nantejskiego (1598) – identyfikuje postacie Małgorzaty Walezjuszki, Henryka Burbona – przedstawia osiągnięcia Ignacego Loyoli – przedstawia decyzje soboru trydenckiego – wyjaśnia rolę jezuitów w walce z reformacją	przebieg i skutki wojny religijnej w Niderlandach – charakteryzuje działalność jezuitów – omawia przyczyny, przebieg i skutki rywalizacji katolików z hugenotami we Francji	– rozstrzyga, które spośród działań podjętych w celu zahamowania reformacji były najbardziej skuteczne	reformacji
Potęgi europejskie w XVI wieku	<ul style="list-style-type: none"> • Wojny włoskie • Podboje tureckie w Europie • Konflikt hiszpańsko-angielski • Wzrost potęgi Moskwy 	– stosuje pojęcie <i>Wielka Armada</i> – lokalizuje w czasie i przestrzeni klęskę Wielkiej Armady (1588) – wyjaśnia, jakie były przyczyny rywalizacji francusko-habsburskiej i habsbursko-angielskiej	– stosuje pojęcia <i>janczarzy</i> , <i>opricznina</i> – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Lepanto (1571) – identyfikuje postacie Sulejmana Wspaniałego, Iwana IV Groźnego – przedstawia politykę wewnętrzną i zewnętrzną Iwana IV Groźnego – wyjaśnia, jaką rolę odgrywała opricznina w państwie moskiewskim	– lokalizuje w czasie i przestrzeni wojny włoskie (1494–1559) bitwy pod Pawią (1525), i pod Mohaczem (1526) – identyfikuje postacie Franciszka I, Karola V, Filipa II, Elżbiety I – opisuje przebieg wojen włoskich i ich konsekw. – przedstawia sukcesy i porażki imperium osmańskiego podczas prób podbojów w XVI w. – omawia konflikt hiszpańsko-angielski	– lokalizuje w czasie i przestrzeni rzeź mieszkańców Nowogrodu Wielkiego (1570) – identyfikuje postacie Ludwika II Jagiellończyka, Marii Tudor, Marii Stuart, Jermaka Timofiejewicza – wyjaśnia, jakie znaczenie dla państwa moskiewskiego miał podbój Syberii	– ocenia znaczenie panowania Iwana Groźnego dla państwa moskiewskiego
Rozdział II. „Złoty wiek” Rzeczypospolitej						
Polityka międzynarodowa ostatnich Jagiellonów	<ul style="list-style-type: none"> • Panowanie Jana Olbrachta i Aleksandra Jagiellończyka • Panowanie Zygmunta I Starego • Walka o wpływy nad Bałtykiem 	– stosuje pojęcie <i>hołd pruski</i> – lokalizuje w czasie hołd pruski (1525) – identyfikuje postacie Zygmunta Starego, Albrechta Hohenzollerna, Zygmunta Augusta,	– stosuje pojęcie <i>Dominium Maris Baltici</i> – lokalizuje w czasie zjazd wiedeński (1515), wojnę pruską (1519–1521), I wojnę północną (1563–70) – identyfikuje postacie Jana Olbrachta, Aleksandra	– stosuje pojęcie <i>Komisja Morska</i> – lokalizuje w czasie hołd Gottharda Kettlera (1561), pokój w Szczecinie (1570) – lokalizuje w czasie i przestrzeni wyprawę na	– lokalizuje w czasie pokój wieczysty z Turcją (1533) – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Koźminem (1497), bitwę pod Orszą (1514), bitwę pod Obertynem (1531) – identyfikuje postacie	– ocenia stosunki Polski z sąsiadami na przełomie XV i XVI w. – ocenia, czy władcy Polski dostrzegali zagrożenie ze

		<p>– wskazuje główne kierunki polityki zagranicznej Zygmunta Starego</p> <p>– przedstawia polityczne konsekwencje hołdu pruskiego</p>	<p>Jagiellończyka, Bony Sforzy</p> <p>– przedstawia osiągnięcia Zygmunta Starego i Zygmunta Augusta</p> <p>– omawia politykę bałtycką prowadzoną przez Zygmunta Augusta</p> <p>– przedstawia przyczyny i skutki I wojny północnej</p> <p>– opisuje zmiany terytorialne państwa polsko-litewskiego w XVI w.</p>	<p>Mołdawię (1497)</p> <p>– identyfikuje postacie Maksymiliana I, Gottharda Kettlera</p> <p>– omawia przyczyny i skutki wypraw Jana Olbrachta na Mołdawię</p> <p>– opisuje stosunki polsko-habsburskie za Zygmunta Starego</p> <p>– wyjaśnia, w jakich okolicznościach Jagiellonowie utracili wpływy w Czechach i na Węgrzech</p> <p>– przedstawia sekularyzację Inflant</p>	<p>Stefana Wielkiego, Iwana III Srogię</p> <p>– przedstawia politykę zagraniczną Aleksandra Jagiellończyka</p> <p>– przedstawia konsekwencje konfliktów zbrojnych toczonych przez Zygmunta Starego z Moskwą, Krzyżakami, Mołdawią i Turcją</p>	<p>strony Prus</p> <p>– ocenia działalność polityczną Zygmunta Augusta</p>
Demokracja szlachecka	<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost znaczenia szlachty • Początki parlamentaryzmu • Stan szlachecki • Ruch egzekucyjny 	<p>– stosuje pojęcia <i>sejm walny, izba poselska, senat, sejmik, konstytucja, demokracja szlachecka</i></p> <p>– lokalizuje w czasie przywileje cerekwicko-nieszawskie (1454), przywilej radomski (1505)</p> <p>– identyfikuje postacie Zygmunta Starego, Zygmunta Augusta</p> <p>– wymienia instytucje polskiego parlamentaryzmu</p> <p>– wyjaśnia, jaką rolę w kształtowaniu się demokracji szlacheckiej w Polsce odegrała konstytucja <i>Nihil novi</i></p>	<p>– stosuje pojęcia <i>sejm zwyczajny, sejm nadzwyczajny, elekcyjność tronu, magnateria, szlachta średnia, rokosz, ruch egzekucyjny, wojsko kwarciane</i></p> <p>– lokalizuje w czasie przywilej koszycki (1374), przywileje jedleńsko-krakowskie (1430 i 1433), pierwszy sejm walny (1468), sejm egzekucyjny (1562–1563)</p> <p>– wyjaśnia uprzywilejowaną pozycję szlachty w Rzplitej</p> <p>– opisuje kompetencje sejmu walnego</p> <p>– omawia skład i kompetencje stanów</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>nobilitacja, szlachta zagrodowa, szlachta gołota, królewszczyzny</i>,</p> <p>– lokalizuje w czasie przywilej czerwiński (1422), warecki (1423), piotrkowski (1496)</p> <p>– identyfikuje postać Mikołaja Sienickiego</p> <p>– przedstawia przyczyny wzrostu znaczenia szlachty w XVI w.</p> <p>– omawia przywileje nadane polskiej szlachcie przez królów</p> <p>– przedstawia rodzaje sejmików szlacheckich</p> <p>– omawia rodzaje sejmów</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>elekcja vivente rege</i></p> <p>– lokalizuje w czasie przywilej mielnicki (1501), wojnę kokoszą (1537)</p> <p>– wyjaśnia, jakie znaczenie dla szlachty miało sprawowanie urzędów</p> <p>– charakteryzuje rolę szlachty w społeczeństwie Rzeczypospolitej</p>	<p>– wyjaśnia, na czym polegała specyfika rozwiązań ustrojowych przyjętych w Rzeczypospolitej</p> <p>– ocenia funkcjonowanie demokracji szlacheckiej</p>

			<p>sejmujących wchodzących w skład sejmu walnego</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, jaką rolę w polskim parlamentarystyce pełniły sejmiki – przedstawia osiągnięcia ruchu egzekucyjnego 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje uwarstwienie stanu szlacheckiego – wyjaśnia przyczyny ruchu egzekucyjnego – wskazuje cele ruchu egzekucyjnego 		
<p>Reformacja i kontrreformacja w Rzeczypospolitej</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Luteranizm w Polsce • Wzrost popularności kalwinizmu • Bracia polscy i bracia czescy • Tolerancja religijna • Czasy kontrreformacji • Unia brzeska 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>konfederacja warszawska</i> – lokalizuje w czasie konfederację warszawską (1573) – wymienia wyznania reformowane i mniejszości wyznaniowych w Rzeczypospolitej w XVI w. – wymienia działania Kościoła katolickiego podejmowane w Rzeczypospolitej w ramach kontrreformacji 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>bracia polscy (arianie), unia brzeska</i> – lokalizuje w czasie ugodę sandomierską (1570), unię brzeską (1596) – identyfikuje postacie Fausta Socyna, Piotra Skargi – wskazuje na mapie zasięg wyznań reformowanych i mniejszości wyznaniowych w Rzeczypospolitej XVI w. – omawia akty prawne kształtujące tolerancję wyznaniową w Rzeczypospolitej – wyjaśnia, dlaczego Rzeczpospolitą nazywano państwem bez stosów – charakteryzuje reakcję Kościoła katolickiego na reformację w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>bracia czescy, dysydenci, unicy, dyzunicy</i> – lokalizuje sprowadzenie jezuitów (1564) – identyfikuje postać Stanisława Hozjusza – wyjaśnia, z jakich powodów ludność różnych narodowości oraz wyznań i religii osiedlała się w Rzeczypospolitej – przedstawia rozwój luteranizmu w Polsce – omawia rozwój kalwinizmu w Polsce – przedstawia zasady wiary, przekonania i działalność braci polskich – omawia konsekwencje unii brzeskiej 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie rozłam kalwinów i arian (1562–1565) – identyfikuje postacie Jana Łaskiego (młodszy), Piotra z Goniądza, Jakuba Wujka – wyjaśnia, jaki stosunek mieli polscy władcy do rozprzestrzeniania się wyznań reformowanych – przedstawia, w jakich okolicznościach zawarto unię brzeską – wyjaśnia, w jaki sposób ustrój Polski wpływał na rozwój reformacji 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia tolerancję wyznaniową w Polsce
<p>Społeczeństwo i gospodarka Rzeczypospolitej w XVI w.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Społeczeństwo Rzeczypospolitej • Miasta i rzemiosło • Handel gdański • Folwarki i pańszczyzna 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>burmistrz, poddaństwo, pańszczyzna</i> – charakteryzuje strukturę społeczną Rzeczypospolitej – przedstawia cechy 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>ława, trzeci ordynek</i> – przedstawia sposób funkcjonowania miast w Rzeczypospolitej – omawia rozwój rzemiosła i handlu w Rzeczypospolitej 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>ludzie luźni, partacz, majstersztyk</i> – lokalizuje w czasie statut warecki (1423), przywilej piotrkowski (1496), wprowadzenie 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>monopol propinacyjny</i> – wyjaśnia, dlaczego miasta w Rzeczypospolitej miały słabszą pozycję niż ośrodki miejskie na zachodzie Europy 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia gospodarczą rolę Gdańska w XVI w. – ocenia polską specyfikę w zakresie struktury społecznej i modelu

		charakterystyczne gospodarki folwarczno-pańszczyźnianej w Rzeczypospolitej	w XVI w. – wyjaśnia, z czego wynikała wyjątkowa pozycja gospodarza Gdańska w Rzeczypospolitej – omawia położenie chłopów w gospodarce folwarczno-pańszczyźnianej	minimalnego wymiaru pańszczyzny (1520) – omawia rozwój miast w Rzeczypospolitej – omawia funkcjonowanie cechów w Rzplitej – przedstawia rozwój gospodarki folwarczno-pańszczyźnianej – wyjaśnia jaki szlachta tworzyła folwarki – przedstawia sposób funkcjonowania folwarku szlacheckiego	– omawia rolę Gdańska w gospodarce Rzeczypospolitej w XVI w.	życia gospodarczego (gospodarka folwarczno-pańszczyźniana) na tle europejskim
Rzeczpospolita Obojga Narodów	<ul style="list-style-type: none"> • W czasach unii personalnej • Unia lubelska • Rzeczpospolita po unii lubelskiej • Wieloetniczna Rzeczpospolita 	– stosuje pojęcie <i>unia realna</i> – lokalizuje w czasie unię lubelską (1569) – identyfikuje postać Zygmunta Augusta – wymienia postanowienia unii lubelskiej – przedstawia skutki zjednoczenia Korony Królestwa Polskiego i Wielkiego Księstwa Litewskiego	– stosuje pojęcia <i>bojarzy, polonizacja</i> – wskazuje na mapie terytoria wcielone do Korony w 1569 r., Rzeczpospolitą Obojga Narodów, terytoria wspólne dla Korony i Litwy – przedstawia osiągnięcia Zygmunta Augusta – omawia przebieg sejmku lubelskiego w 1569 r. – opisuje terytorium Rzeczypospolitej Obojga Narodów – wyjaśnia, na czym polegała polonizacja i jakie były jej skutki	– identyfikuje postać Mikołaja „Czarnego” Radziwiłła – przedstawia relacje polsko-litewskie w czasach unii personalnej – wyjaśnia, dlaczego Zygmunt August dążył do unii realnej z Litwą – przedstawia stosunek Litwinów do unii realnej – omawia strukturę administracyjną Rzeczypospolitej Obojga Narodów	– omawia sytuację etniczną i wyznaniową w Rzeczypospolitej Obojga Narodów	– ocenia skutki unii lubelskiej – ocenia geopolityczną sytuację Rzeczypospolitej Obojga Narodów
Pierwsza wolna elekcja	<ul style="list-style-type: none"> • Pierwsze bezkrólewie • Kandydaci do polskiej korony • Przebieg pierwszej 	– stosuje pojęcia <i>wolna elekcja, Artykuły henrykowskie</i> – lokalizuje w czasie	– stosuje pojęcia <i>sejm konwokacyjny, elekcja viritim, sejm elekcyjny, sejm koronacyjny, pacta</i>	– stosuje pojęcie <i>interrex</i> – lokalizuje w czasie śmierć Zygmunta Augusta (1572)	– stosuje pojęcia <i>konfederacja kapturowa, sejmik kapturowy, sąd kapturowy</i>	– ocenia panowanie Henryka Walezego w państwie polsko-litewskim

	<p>elekcji</p> <ul style="list-style-type: none"> • Artykuły henrykowskie i <i>pacta conventa</i> • Henryk Walezy na polskim tronie 	<p>pierwszą wolną elekcję (1573)</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postać Henryka Walezjusza – wymienia postanowienia artykułów henrykowskich 	<p><i>conventa</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie ucieczkę Henryka Walezgo (1574) – identyfikuje postać Anny Jagiellonki – opisuje przebieg pierwszej wolnej elekcji – wymienia etapy wyboru króla podczas wolnej elekcji – wyjaśnia, jakie znaczenie ustrojowe miały artykuły henrykowskie 	<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie Jakuba Uchańskiego, Iwana IV Groźnego, Jana III Wazę, Albrechta II Hohenzollerna, Ernesta Habsburga – wymienia i charakteryzuje kandydatów do korony polskiej w 1573 r. – opisuje panowanie Henryka Walezgo 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia sytuację w Rzeczypospolitej w okresie pierwszego bezkrólewia 	
<p>Panowanie Stefana Batorego</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Drugie bezkrólewie i podwójna elekcja • Konflikt Stefana Batorego z Gdańskiem • Reformy wewnętrzne Stefana Batorego • Rozprawa z Moskwą • Król i kanclerz – rola i znaczenie Jana Zamojskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie wojnę Stefana Batorego z Rosją (1579–1582) – identyfikuje postać Stefana Batorego – omawia przyczyny i skutki wojny Stefana Batorego z Rosją 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>piechota wybraniecka</i> – lokalizuje w czasie elekcję Stefana Batorego (1575) – lokalizuje w czasie i przestrzeni rozejm w Jamie Zapolskim (1582) i jego postanowienia – identyfikuje postacie Anny Jagiellonki, Jana Zamojskiego – przedstawia osiągnięcia Stefana Batorego – charakteryzuje reformy wewnętrzne przeprowadzone przez Stefana Batorego 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>banicja</i> – lokalizuje w czasie konflikt Stefana Batorego z Gdańskiem (1576–1577) – lokalizuje w czasie i przestrzeni zdobycie Połocka (1579), zdobycie Wielkich Łuków (1580), zajęcie Pskowa (1581) – identyfikuje postać Samuela Zborowskiego – przedstawia przebieg drugiej wolnej elekcji – omawia przyczyny i skutki konfliktu Stefana Batorego z Gdańskiem – omawia przebieg wojny Stefana Batorego z Rosją – wyjaśnia, jaką rolę w państwie pełnił Jan Zamojski 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>infamia</i> – lokalizuje w czasie powstanie Trybunału Koronnego (1578) – identyfikuje postać Maksymiliana II – podaje przyczyny powstania opozycji wewnętrznej przeciwko Batoremu 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia panowanie Stefana Batorego

<p>Kultura i sztuka polskiego renesansu</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Początki odrodzenia na ziemiach polskich • Sztuka renesansowa w Polsce • Nauka okresu renesansu • Szkolnictwo na ziemiach polskich • Literatura renesansowa w Polsce 	<p>– stosuje pojęcia <i>arkada</i>, <i>attyka</i>, <i>arras</i></p> <p>– lokalizuje w czasie renesans w Polsce (XVI w.)</p> <p>– identyfikuje postacie Mikołaja Kopernika, Mikołaja Reja, Jana Kochanowskiego</p> <p>– wymienia charakterystyczne cechy architektury renesansowej w Polsce</p>	<p>– identyfikuje postacie Bony Sforzy, Andrzeja Frycza Modrzewskiego, Stanisława Orzechowskiego</p> <p>– omawia przykłady zabytków sztuki renesansu w Polsce</p> <p>– charakteryzuje system szkolnictwa na ziemiach polskich</p> <p>– omawia rozwój literatury renesansowej w Polsce</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>literatura sowizdrzalska</i></p> <p>– identyfikuje postacie Filipa Kallimacha, Franciszka Florentczyka, Bartolomea Berecciego, Santiogo Gucciego, Macieja z Miechowa, Marcina Kromera</p> <p>– wyjaśnia wzorce polskich zwolenników idei renesansowych</p> <p>– przedstawia okoliczności rozprzestrzenianiu się idei renesans. w Polsce</p> <p>– wyjaśnia, jakim celom służyła literatura społeczno-polityczna czasów renesansu</p>	<p>– identyfikuje postacie Tomasza Kłosa, Wojciecha Oczko, Józefa Strusia, Bernarda Moranda, Bernarda Wapowskiego, Marcina Bielskiego, Bartosza Paprockiego, Biernata z Lublina</p> <p>– przedstawia osiągnięcia polskiej nauki w okresie renesansu</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego Zamość jest przykładem tzw. miasta idealnego</p>	<p>– ocenia osiągnięcia renesansu polskiego</p> <p>– ocenia dorobek polskiej myśli politycznej doby renesansu</p>
<p>Rozdział III. Europa w XVII w.</p>						
<p>Rewolucja angielska i monarchia parlamentarna</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Anglia na przełomie XVI i XVII w. • Rządy Stuartów • Wojna domowa w Anglii • Dyktatura Cromwella • Restauracja Stuartów • Monarchia parlamentarna 	<p>– stosuje pojęcie <i>monarchia parlamentarna</i></p> <p>– lokalizuje w czasie ogłoszenie Deklaracji praw (1689)</p> <p>– lokalizuje w czasoprzestrzeni wojnę domową w Anglii (1642–48)</p> <p>– identyfikuje postać Olivera Cromwella</p> <p>– wyjaśnia, jaką rolę w przebiegu rewolucji odegrał Oliver Cromwell</p> <p>– przedstawia skutki rewolucji angielskiej</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>Armia Nowego Wzoru</i>, <i>Akt nawigacyjny</i>, <i>chwalebna rewolucja</i></p> <p>– lokalizuje w czasie egzekucję Karola I (1649), ogłoszenie się Olivera Cromwella lordem protektorem (1653), wydanie aktu nawigacyjnego (1651), chwalebny rewolucję (1688)</p> <p>– identyfikuje postacie Karola I Stuarta, Wilhelma III Orańskiego</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>gentry</i>, <i>torysi</i>, <i>wigowie</i></p> <p>– lokalizuje w czasie obrady Krótkiego Parlamentu (1640), restaurację Stuartów (1660), powstanie Wielkiej Brytanii (1707)</p> <p>– identyfikuje postacie Jakuba I Stuarta, Karola II Stuarta, Jakuba II Stuarta</p> <p>– przedstawia przemiany gospodarcze i społeczne w Anglii na początku XVI w.</p> <p>– przedstawia przebieg</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>diggerzy</i>, <i>lewellerzy</i></p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Naseby (1645)</p> <p>– identyfikuje postać Anny Stuart</p> <p>– omawia napięcia religijne i polityczne w Anglii w przededniu rewolucji</p> <p>– charakteryzuje rolę parlamentu w rewolucji angielskiej</p> <p>– wyjaśnia, jakie były cele diggerów, a jakie lewellerów</p>	<p>– ocenia znaczenie rewolucji angielskiej i jej skutków</p>

			<ul style="list-style-type: none"> – wymienia przyczyny rewolucji angielskiej – przedstawia najważniejsze etapy rewolucji w Anglii – wyjaśnia, na czym polegała chwalebna rewolucja – wymienia postanowienia Deklaracji praw 	<ul style="list-style-type: none"> rewolucji angielskiej – charakteryzuje dyktaturę Olivera Cromwella – omawia okoliczności, w jakich doszło do restauracji Stuartów 		
Wojna trzydziestoletnia	<ul style="list-style-type: none"> • Rzesza Niemiecka przed wybuchem wojny trzydziestoletniej • Okres czeski • Okres duński • Okres szwedzki • Okres francuski • Pokój westfalski • Skutki wojny trzydziestoletniej 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie wojnę trzydziestoletnią (1618–1648) – wskazuje na mapie państwa uczestniczące w wojnie trzydziestoletniej – przedstawia przyczyny wojny trzydziestoletniej – omawia skutki wojny trzydziestoletniej 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>Unia Protestancka, Liga Katolicka, defenestracja praska</i> – lokalizuje w czasie powstanie Unii Protestanckiej (1608), powstanie Ligi Katolickiej (1609), defenestrację praską (1618) – lokalizuje w czasie i przestrzeni pokój westfalski (1648) i jego postanowienia – identyfikuje postać Gustawa II Adolfa – wymienia etapy wojny trzydziestoletniej – wyjaśnia, jaką rolę w wojnie trzydziestoletniej odegrał Gustaw II Adolf – wymienia postanowienia pokoju westfalskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie etapy wojny trzydziestoletniej: czeski (1618–1624), duński (1624–1629), szwedzki (1630–1635), francuski (1635–1648) – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Białą Górą (1620), bitwę pod Lützen (1632), bitwę pod Rocroi (1643) – identyfikuje postacie Chrystiana IV, Albrechta von Wallensteina – omawia sytuację w rzeszy Niemieckiej przed wybuchem wojny trzydziestoletniej – opisuje etapy wojny trzydziestoletniej 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>list majestatyczny, edykt restytucyjny</i> – identyfikuje postacie Rudolfa II Habsburga, Ferdynanda III Habsburga, Fryderyka V Wittelsbacha – przedstawia cele, jakie chciały osiągnąć państwa angażujące się w wojnę trzydziestoletnią w kolejnych etapach jej trwania 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia skutki wojny trzydziestoletniej – ocenia znaczenie wojny trzydziestoletniej dla dziejów Europy w XVII w.
Absolutyzm we Francji	<ul style="list-style-type: none"> • Początki rządów Burbonów • Francja kardynała Richelieu 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>Stany Generalne, absolutyzm</i> – lokalizuje w czasie rządzy osobiste Ludwika 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>intendent, merkantylizm</i> – lokalizuje w czasie rządu kardynała Armanda de 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>fronda, szlachta urzędnicza, polityka reunionów</i> – lokalizuje w czasie 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie wojnę francusko-hiszpańską (1701–1714) – wyjaśnia, w jaki sposób 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia korzyści i zagrożenia, jakie dla państwa niósł skupienie władzy w

	<ul style="list-style-type: none"> Rządy kardynała Mazarina Rządy osobiste Ludwika XIV Colbert i merkantylizm Francuska polityka zagraniczna 	<p>XIV (1661–1715)</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie Armanda de Richelieu, Ludwika XIV – wymienia uprawnienia Ludwika XIV jako władcy absolutnego 	<p>Richelieu (1624–1642)</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie Julesa Mazarina, Jeana–Baptista Colberta – przedstawia osiągnięcia kardynała Armanda de Richelieu, Ludwika XIV – charakteryzuje działalność kardynała Armanda de Richelieu – charakteryzuje rządy osobiste Ludwika XIV – wyjaśnia, na czym polegała polityka merkantylizmu – wymienia działania, jakie podjął Jean–Baptiste Colbert w celu realizacji polityki merkantylizmu 	<p>frondeg (1648–1653), zniesienia Edyktu nantejskiego (1685)</p> <ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w przestrzeni reuniony – identyfikuje postacie Ludwika XIII, Anny Austriaczki – przedstawia, w jaki sposób doszło do powstania we Francji monarchii absolutystycznej – charakteryzuje ustrój Francji za czasów Ludwika XIV – charakteryzuje politykę zagraniczną Ludwika XIV 	<p>panowanie Henryka IV Burbona wpłynęło na pozycję Francji w Europie</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, w jaki sposób społeczeństwo francuskie zareagowało na rządy absolutne – przedstawia cechy charakterystyczne sztuki za panowania Ludwika XIV – wyjaśnia, czym była tzw. polityka reunionów i jak się zakończyła dla Francji 	<p>rękach jednej osoby</p>
<p>Nowe potęgi europejskie w XVII wieku</p>	<ul style="list-style-type: none"> Upadek znaczenia Hiszpanii i Portugalii Nowe imperia kolonialne Zmiana układu sił nad Bałtykiem Kres ekspansji tureckiej 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Wiedniem (1683) – wymienia kraje, których pozycja w XVII w. wzrosła, i te, które utraciły w tym czasie status mocarstw w Europie – wymienia nowe imperia kolonialne i wskazuje zasięg ich wpływów 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>kompania handlowa, faktoria, Liga Święta</i> – lokalizuje w czasie zawarcie Ligi Świętej (1684) – lokalizuje w czasie i przestrzeni pokój w Karłowicach (1699) i jego postanowienia – identyfikuje postać Gustawa II Adolfa – przedstawia główne kierunki ekspansji i zdobycze nowych potęg kolonialnych – wyjaśnia, jaką rolę w budowaniu imperiów 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie zniesienie zależności lennej Prus Książęcych (1657) – identyfikuje postacie Karola X Gustawa, Fryderyka Wilhelma – wyjaśnia, dlaczego w XVII w. Hiszpania i Portugalia utraciły polityczne znaczenie – wyjaśnia, co spowodowało, że Szwecja i Prusy stały się liczącą potęgą w rejonie Bałtyku – przedstawia przyczyny 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie przybycie purytanów do Ameryki (1620), powstania w Portugalii i Katalonii (1640) – identyfikuje postać Karola IX Sudermańskiego – omawia proces budowania potęgi Szwecji i Prus w XVII w. 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia konsekwencje zmiany układu sił na świecie w XVII w. – ocenia konsekwencje zmiany układu sił nad Bałtykiem w XVII w.

			kolonialnych w XVII w. pełniły kompanie handlowe – omawia okoliczności zahamowania ekspansji tureckiej w XVII w.	zakończenia tureckiej ekspansji w Europie		
Kultura Europy w XVII wieku	<ul style="list-style-type: none"> • Barok • Barok w malarstwie i rzeźbie • Architektura doby baroku • Sztuka w krajach protestanckich • Literatura, muzyka i teatr • Nauka w XVII wieku 	<p>– stosuje pojęcie <i>barok</i></p> <p>– lokalizuje w czasie barok w Europie (k. XVI – p. XVIII w.)</p> <p>– identyfikuje postacie Galileusza, Izaaka Newtona</p> <p>– wymienia cechy charakterystyczne sztuki baroku</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>empiryzm, racjonalizm</i></p> <p>– identyfikuje postacie Giovanniego Lorenza Berniniego, Petera Paula Rubensa, Rembrandta van Rijna, Moliera, Jana Sebastiana Bacha, Francisca Bacona, Kartezjusza</p> <p>– wyjaśnia, w jaki sposób sztuka baroku miała wpływać na umacnianie uczuć religijnych katolików</p> <p>– przedstawia cechy charakterystyczne malarstwa i rzeźby barokowej</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>malarstwo iluzjonistyczne, rokoko</i>,</p> <p>– identyfikuje postacie Caravaggia, Diega Velázquez, Johannesa Keplera</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego barok nazywano epoką przeciwieństw</p> <p>– charakteryzuje osiągnięcia nauki w okresie baroku</p> <p>– omawia myśl filozoficzną epoki baroku</p>	<p>– identyfikuje postacie Artemisa Gentileschi, Fransa Hals, Jana Vermeera van Delft, Judith Leyster, Calderona de la Barci, Lope de Vegi, Jerzego Fryderyka Haendela, Claudia Monteverdiego</p> <p>– przedstawia osiągnięcia literatury muzyki i teatru w okresie baroku</p>	<p>– omawia różnice między sztuką baroku w krajach katolickich i protestanckich</p>
Rozdział IV. Rzeczpospolita w XVII w.						
Początki rządów Wazów w Rzeczypospolitej	<ul style="list-style-type: none"> • Podwójna elekcja • Początki panowania Zygmunta III Wazy • Wojna o Inflanty • Rokosz Zebrzydowskiego • Polityka zagraniczna Zygmunta III Wazy • Wojna o ujście Wisły 	<p>– stosuje pojęcie <i>husaria</i></p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Kircholmem (1605), bitwę pod Oliwą (1627)</p> <p>– identyfikuje postać Zygmunta III Wazy</p> <p>– wyjaśnia, jaką rolę w prowadzeniu kampanii wojennych odgrywała husaria</p> <p>– wymienia cele polityki zagranicznej Zygmunta III</p>	<p>– lokalizuje w czasie elekcję Zygmunta III Wazy (1587), rokosz Zebrzydowskiego (1606–1608), wojnę o ujście Wisły (1626–1629)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni rozejm w Starym Targu (1629) i jego postanowienia, rozejm w Sztumskiej Wsi (1635) i jego postanowienia</p> <p>– identyfikuje postacie Jana Zamojskiego, Jana Karola</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>regaliści, popularyści</i></p> <p>– lokalizuje w czasie unię polsko-szwedzką (1592–1599), bitwę pod Guzowem (1607)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Kokenhausen (1601), bitwę pod Białym Kamieniem (1604), bitwę pod Trzcianą (1629)</p> <p>– identyfikuje postać</p>	<p>– lokalizuje w czasie bitwę pod Byczyną (1588)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Czarnem (1627)</p> <p>– identyfikuje postacie Maksymiliana III, Karola IX Sudermańskiego</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego polityka Zygmunta III Wazy budziła niezadowolenie szlachty</p> <p>– omawia, jak doszło do</p>	<p>– ocenia zaangażowanie Rzeczypospolitej w wojny ze Szwecją za panowania Zygmunta III Wazy</p>

		Wagę	Chodkiewicza, Mikołaja Zebrzydowskiego, Gustawa Adolfa – przedstawia osiągnięcia Zygmunta III Wazy – wyjaśnia, jaką rolę podczas elekcji i w pierwszych latach panowania Zygmunta III Wazy odegrał Jan Zamojski – wymienia przyczyny wybuchu wojny polsko-szwedzkiej o Inflanty – omawia skutki wojny Rzeczypospolitej ze Szwecją o Inflanty – przedstawia skutki wojny polsko-szwedzkiej o ujście Wisły	Krzysztofa „Pioruna” Radziwiłła – omawia okoliczności i przebieg elekcji w 1587 r. – wymienia atuty kandydatury Zygmunta Wazy do tronu polskiego – omawia przebieg wojny Rzeczypospolitej ze Szwecją o Inflanty – przedstawia przebieg i skutki rokoszu Zebrzydowskiego – opisuje przebieg wojny polsko-szwedzkiej o ujście Wisły	rokoszu Zebrzydowskiego	
Wojny z Moskwą w pierwszej połowie XVII wieku	<ul style="list-style-type: none"> • Wielka Smuta • Czas dymitriad • Wojna Rzeczypospolitej z Moskwą • Utrata Kremla przez Polaków • Wojna o Smoleńsk 	<p>– stosuje pojęcie <i>dymitriady</i></p> <p>– lokalizuje w czasie I dymitriadę (1604–1606)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Kłuszynem (1610)</p> <p>– identyfikuje postacie Zygmunta III Wazy, Władysława Wazy</p> <p>– wymienia przyczyny dymitriad</p> <p>– przedstawia skutki wojen Rzeczypospolitej z Rosją w I połowie XVII w.</p>	<p>– lokalizuje w czasie wojnę z Moskwą (1609–1619)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni rozejm w Dywilinie (1619) i jego postanowienia, oblężenie Smoleńska (1633–1634), pokój w Polanowie (1634) i jego postanowienia</p> <p>– identyfikuje postacie Dymitra Samozwańca, Stanisława Żółkiewskiego, Michała Romanowa</p> <p>– opisuje przebieg i skutki wojny Rzeczypospolitej z Rosją</p> <p>– omawia przebieg i skutki wojny o Smoleńsk</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>patriarchat</i>, <i>Wielka Smuta</i></p> <p>– lokalizuje w czasie Wielką Smutę (1598–1613), rządy Polaków w Moskwie (1610–1612)</p> <p>– identyfikuje postacie Borysa Godunowa, Jerzego Mniszcha, Maryny Mniszchówny, Dymitra II Samozwańca, Wasyla Szujskiego</p> <p>– omawia przebieg i skutki I dymitriady</p> <p>– przedstawia przebieg i skutki II dymitriady</p> <p>– wymienia cele polityki</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>lisowczycy</i></p> <p>– identyfikuje postać Fiodora I, Dymitra</p> <p>– wyjaśnia, jak doszło do Wielkiej Smuty w Rosji</p> <p>– wyjaśnia, w jakich okolicznościach Polacy utracili władzę na Kremlu</p> <p>– omawia zmiany granic Rzeczypospolitej Obojga Narodów w wyniku jej wojen ze Szwecją i Rosją w I połowie XVII w.</p>	<p>– ocenia skutki wojen Rzeczypospolitej z Moskwą na początku XVII w.</p> <p>– ocenia politykę zagraniczną Zygmunta III Wazy</p>

				wschodniej państwa polsko-litewskiego za rządów Zygmunta III Wazy i Władysława IV		
Wojny z Turcją w pierwszej połowie XVII wieku	<ul style="list-style-type: none"> Sytuacja na kresach Rzeczypospolitej Problem tatarski Przyczyny wojen z Turcją Cecora i Chocim 	<p>– stosuje pojęcie <i>przedmurze chrześcijaństwa</i></p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Cecorą (1620), bitwę pod Chocimiem (1621)</p> <p>– wskazuje na mapie obszary Ukrainy</p> <p>– wymienia przyczyny wojen polsko-tureckich</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego Rzeczpospolitą nazywano przedmurzem chrześcijaństwa</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>Dzikie Pola, ataman, jasyr</i></p> <p>– identyfikuje postacie Stanisława Żółkiewskiego, Jana Karola Chodkiewicza</p> <p>– omawia okoliczności wybuchu wojny polsko-tureckiej za panowania Zygmunta III Wazy</p> <p>– przedstawia przebieg i skutki wojny polsko-tureckiej w latach 1620–1624</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>Zaporoże, Sicz</i></p> <p>– lokalizuje w czasie pokój hetmański (1621), pokój wieczysty (1624)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Ochmatowem (1644)</p> <p>– wskazuje na mapie Zaporoże, chanat krymski</p> <p>– przedstawia organizację wewnętrzną Kozaków</p> <p>– wyjaśnia, jaki wpływ na stosunki polsko-tureckie miała militarna aktywność Tatarów i Kozaków</p>	– omawia sytuację społeczno-polityczną na kresach Rzeczypospolitej	– ocenia skutki konfliktów Rzeczypospolitej z Turcją w I połowie XVII w.
Powstanie kozackie	<ul style="list-style-type: none"> Przyczyny powstań kozackich Wybuch powstania Chmielnickiego od Zbaraża do Batoha Wojna z Moskwą 	<p>– lokalizuje w czasie powstanie Chmielnickiego (1648–1658)</p> <p>– identyfikuje postacie Bohdana Chmielnickiego, Jana Kazimierza Wazę</p> <p>– wymienia przyczyny powstań kozackich na Ukrainie</p> <p>– przedstawia skutki powstania Chmielnickiego</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>rejestr kozacki</i></p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwy pod Żółtymi Wodami (1648), bitwę pod Korsuniem (1648), bitwę pod Piławcami (1648), ugodę w Perejaślawiu (1654), unię w Hadziaczu (1658), rozejm w Andruszowie (1667) i jego postanowienia</p> <p>– identyfikuje postać</p>	<p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwy pod oblężenie Zbaraża (1649), ugodę zborowską (1649), bitwę pod Beresteczkiem (1651), bitwę pod Białą Cerkwią (1651), bitwę pod Batohem (1652), ugodę w Żwańcu (1653), bitwy pod Połonką i Cudnowem (1660)</p> <p>– identyfikuje postać</p>	<p>– wyjaśnia, jaki wpływ na bunt kozackie miało poczucie odrębności wyznaniowej i etnicznej</p> <p>– wyjaśnia, jakie cechy armii kozackiej sprawiły, że była ona pożądaną siłą zbrojną na kresach Rzeczypospolitej</p>	<p>– ocenia politykę Rzeczypospolitej wobec Kozaków</p> <p>– ocenia wpływ powstania Chmielnickiego na sytuację państwa polsko-litewskiego</p>

			<p>Jeremiego Wiśniowieckiego</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia przyczyny, powstania Chmielnickiego – wyjaśnia, jakie były postanowienia i skutki ugody w Perejasławiu – wymienia postanowienia unii w Hadziaczu i jej konsekwencje 	<p>Iwana Wyhowskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia przebieg powstania Chmielnickiego – wymienia postanowienia ugody zborowskiej i jej konsekwencje – omawia przebiegi skutki wojny z Rosją o Ukrainę 		
<p>Potop szwedzki i kryzys Rzeczypospolitej</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Przyczyny szwedzkiej napaści • Potop szwedzki • Wojna wyzwolenicza ze Szwecją • Zniszczenia wojenne • Plany reform Jana Kazimierza • Zmiany ustrojowe • Sytuacja wyznaniowa • Rokosz Lubomirskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>oligarchia magnacka</i>, <i>liberum veto</i> – lokalizuje w czasie pierwsze zastosowanie <i>liberum veto</i> (1652), potop szwedzki (1655–1660) – identyfikuje postacie Jana Kazimierza, Stefana Czarnieckiego – wymienia przyczyny potopu szwedzkiego – opisuje zniszczenia Rzeczypospolitej po potopie szwedzkim 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>wojna partyzancka</i>, <i>wojna podjazdowa</i>, <i>ksenofobia</i> – lokalizuje w czasie pokój w Oliwie (1660), abdykację Jana Kazimierza (1668) – lokalizuje w czasie i przestrzeni kapitulację pod Ujściem (1655), ugodę w Kiejdanach (1655), obronę Jasnej Góry (1655), bitwę pod Warką (1656) – identyfikuje postacie Karola X Gustawa, Władysława Sicińskiego – przedstawia osiągnięcia Jana Kazimierza – wyjaśnia, dlaczego oblężenie Jasnej Góry stało się momentem przełomowym w przebiegu wojny ze Szwedami – omawia taktykę, jaką zastosowali Polacy w walce ze Szwedami – przedstawia 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>śluby lwowskie</i> – lokalizuje w czasie traktat w Radnot (1656), śluby lwowskie (1656), traktaty welawsko-bydgoskie (1657), rokosz Lubomirskiego (1665) – identyfikuje postacie Janusza Radziwiłła, Hieronima Radziejowskiego, Marii Ludwiki Gonazgi, Jerzego Sebastiana Lubomirskiego – przedstawia przebieg potopu szwedzkiego – przedstawia okoliczności zawarcia traktatu w Radnot i jego postanowienia – wymienia postanowienia traktatów welawsko-bydgoskich i wyjaśnia ich konsekwencje dla 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>elekcja vivente rege</i> – lokalizuje w czasie wypędzenie arian (1658), bitwę pod Mątunami (1666) – opisuje proces oligarchizacji życia politycznego Rzeczypospolitej Obojga Narodów – charakteryzuje sytuację wyznaniową w Rzeczypospolitej w połowie XVII w. – wyjaśnia przyczyny kryzysów wewnętrznych oraz załamania gospodarczego Rzeczypospolitej Obojga Narodów w XVII w. 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia postawę magnatów polskich wobec wojny ze Szwecją – ocenia plany reform Jana Kazimierza Wazy – ocenia proces oligarchizacji życia politycznego Rzeczypospolitej w XVII w. – ocenia konsekwencje polityczne, społeczne i gospodarcze wojen Rzeczypospolitej w XVII w.

			<p>postanowienia pokoju w Oliwie</p> <p>– wyjaśnia, jakie znaczenie dla funkcjonowania parlamentaryzmu polskiego miało liberum veto</p>	<p>Rzeczypospolitej</p> <p>– przedstawia plan reform wewnętrznych proponowany przez Jana Kazimierza</p> <p>– przedstawia przyczyny, przebieg i skutki rokoszu Lubomirskiego</p>		
<p>Panowanie Jana III Sobieskiego</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Król „Piast”– Michał Korybut Wiśniowiecki • Wojna z Turcją • Elekcja Jana III Sobieskiego i walki z Turcją • Wyprawa wiedeńska • Późne lata panowania Jana III Sobieskiego 	<p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Wiedniem (1683)</p> <p>– identyfikuje postać Jana III Sobieskiego</p> <p>– omawia przyczyny, przebieg i skutki wyprawy wiedeńskiej Jana III Sobieskiego</p>	<p>– lokalizuje w czasie powstanie Ligi Świętej (1684)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni pokój w Buczacz (1772) i jego postanowienia, bitwę pod Chocimiem (1673), pokój Grzymułtowskiego (1686) i jego postanowienia, pokój w Karłowicach (1699) i jego postanowienia</p> <p>– identyfikuje postać Michała Korybuta Wiśniowieckiego</p> <p>– przedstawia osiągnięcia Jana III Sobieskiego</p> <p>– przedstawia rolę Jana Sobieskiego w wojnach polsko-tureckich</p> <p>– wymienia postanowienia pokoju w Buczacz</p> <p>– przedstawia międzynarodowe znaczenie Rzeczypospolitej jako przedmurza chrześcijaństwa</p> <p>– wymienia postanowienia pokoju Grzymułtowskiego</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>malkontenci, fakcja</i></p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Podhajcami (1667), kapitulację Kamieńca Podolskiego (1672), rozejmu w Żurawnie (1676) i jego postanowienia, bitwę pod Parkanami (1683),</p> <p>– identyfikuje postać Marii Kazimiery d’Arquien</p> <p>– omawia panowanie Michała Korybuta Wiśniowieckiego</p> <p>– wyjaśnia, jak doszło do wojny z Turcją w latach 60. XVII w. i omawia jej przebieg</p> <p>– omawia okoliczności elekcji Jana III Sobieskiego</p> <p>– charakteryzuje zmiany granic Rzeczypospolitej Obojga Narodów w wyniku wojen z Turcją w XVII w.</p>	<p>– identyfikuje postać Piotra Doroszenki</p> <p>– wymienia postanowienia rozejmu w Żurawnie</p> <p>– wyjaśnia, jaką rolę w polityce Jana III Sobieskiego miała współpraca z Francją</p> <p>– opisuje sytuację wewnętrzną i położenie międzynarodowe Rzeczypospolitej Obojga Narodów w latach 1669–1696</p> <p>– przedstawia, jak zmieniały się założenia polityki zagranicznej Jana III Sobieskiego</p>	<p>– ocenia panowanie Jana III Sobieskiego</p> <p>– ocenia znaczenie bitwy pod Wiedniem dla losów Rzeczypospolitej Obojga Narodów i Europy</p>

			– przedstawia postanowienia pokoju w Karłowicach	– wyjaśnia, dlaczego Rzeczpospolita zaangażowała się w działalność Ligi Świętej – przedstawia znaczenie pokoju w Karłowicach dla Rzeczypospolitej i Europy		
Barok i sarmatyzm w Rzeczypospolitej	<ul style="list-style-type: none"> • Początek baroku w Rzeczypospolitej • Sztuka barokowa • Literatura polskiego baroku • Nauka i oświata • Sarmatyzm 	– stosuje pojęcie <i>sarmatyzm</i> – lokalizuje w czasie barok w Polsce (k. XVI–poł. XVIII w.) i sarmatyzm (XVII w.) – wymienia cechy charakterystyczne kultury sarmatyzmu	– stosuje pojęcie <i>orientalizacja</i> – identyfikuje postacie Jana Andrzeja Morsztyna, Jana Chryzostoma Paska – przedstawia cechy charakterystyczne dla architektury, sztuki i literatury baroku w Polsce – wyjaśnia, dlaczego sarmatyzm stał się ideologią szlachty polskiej	– identyfikuje postacie Tylmana z Gameren, Jana Heweliusza – omawia okoliczności upowszechnienia się kultury baroku w Rzeczypospolitej – wyjaśnia, w jaki sposób przywiązanie do katolicyzmu wpływało na rozwój sztuki baroku w Polsce – wyjaśnia wpływ szlachty na sztukę i literaturę baroku w Polsce	– identyfikuje postacie Macieja Kazimierza Sarbieńskiego, Anny Stanisławskiej, Elżbiety Drużbackiej, Zbigniewa Morsztyna, Wacława Potockiego, Kaspra Niesieckiego – określa, jaki wpływ na architekturę polskiego baroku miał mecenas królewski, kościelny i magnacki – omawia rozwój nauki i oświaty w Rzeczypospolitej w XVII w.	– ocenia przejawy sarmatyzmu w mentalności i życiu codziennym szlachty polskiej
Rozdział V. Europa i świat w okresie oświecenia						
Przemiany gospodarcze i społeczne w XVIII wieku	<ul style="list-style-type: none"> • Eksplozja demograficzna • Rozwój gospodarczy Wielkiej Brytanii • Rewolucja przemysłowa • Maszyna parowa • Skutki rewolucji przemysłowej 	– stosuje pojęcia <i>eksplozja demograficzna</i> , <i>rewolucja przemysłowa</i> , <i>fabryka</i> , <i>urbanizacja</i> – przedstawia przyczyny eksplozji demograficznej w XVIII w. – przedstawia skutki rewolucji przemysłowej	– stosuje pojęcia <i>rewolucja agrarna</i> , <i>liberalizm</i> , <i>gospodarczy</i> – lokalizuje w czasie opatentowanie maszyny parowej przez Jamesa Watta (1769) – identyfikuje postacie Jamesa Watta, Adama Smitha	– stosuje pojęcia <i>arystokracja pieniądza</i> , <i>kameralizm</i> , <i>fizjokratyzm</i> , <i>leseferyzm</i> – lokalizuje w czasie skonstruowanie mechanicznej przędzarki (1764) – identyfikuje postać François Quesnaya	– lokalizuje w czasie opatentowanie tzw. latającego czółenka (1733) – identyfikuje postacie Johna Kaya, Jamesa Hargreavesa – omawia przemiany gospodarcze w Wielkiej Brytanii w XVIII w. – wyjaśnia, w jaki sposób	– ocenia skutki społeczne przemian gospodarczych w XVIII w.

	<ul style="list-style-type: none"> • Nowe idee ekonomiczne 		<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, dlaczego doszło do rewolucji przemysłowej – wyjaśnia, jakie korzyści i zagrożenia wiązały się z mechanizacją produkcji – omawia wpływ zastosowania maszyny parowej na rozwój przemysłu w Wielkiej Brytanii 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia skutki społeczne przemian gospodarczych w Wielkiej Brytanii w XVIII w. – omawia zmiany w sposobach produkcji włókienniczej – wyjaśnia, dlaczego rewolucja przemysłowa rozpoczęła się w Wielkiej Brytanii – omawia nowe idee ekonomiczne, które pojawiły się w XVIII w. 	XVIII-wieczne koncepcje ekonomiczne odbiegały od zasad merkantylizmu	
Oświecenie	<ul style="list-style-type: none"> • Geneza oświecenia • Główne idee oświeceniowe • Nauka i szkolnictwo • Literatura piękna i prasa • Literatura polityczna • Sztuka czasów oświecenia 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>oświecenie</i> – lokalizuje w czasie oświecenie w Europie (XVIII w.) – wyjaśnia, jaką rolę odgrywała edukacja w okresie oświecenia – wymienia cechy charakterystyczne sztuki czasów oświecenia 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>racjonalizm, empiryzm, umowa społeczna, trójpodział władzy, klasycyzm</i> – identyfikuje postacie Benjamina Franklina, Johna Locka, Karola Monteskiusza, Woltera, Wolfganga Amadeusza Mozarta – charakteryzuje główne idee oświeceniowe – wymienia formy upowszechniania kultury oświeceniowej – charakteryzuje myśl polityczną epoki oświecenia 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>deizm, ateizm, prawa naturalne</i> – identyfikuje postacie Alessandra Volty, Jamesa Cooka, Denisa Diderota, Andersa Celsjusza – przedstawia genezę oświecenia – wyjaśnia, jakie cele miała realizować literatura oświecenia – wyjaśnia, jakie znaczenie miał rozwój prasy w epoce oświecenia 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>masoneria, sentymentalizm</i> – identyfikuje postacie Karola Linneusza, Daniela Defoe, Jacquesa i Josepha Montgolfier, Gabriela Fahrenheita, Jacquesa–Louisa Davida – przedstawia osiągnięcia naukowe epoki oświecenia – przedstawia, jakiego społeczeństwa oczekiwali oświeceniowi myśliciele 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia, czy oczekiwania stawiane w oświeceniu artystom poszerzały ich możliwość ekspresji – ocenia poglądy polityczne filozofów i myślicieli oświecenia
Absolutyzm oświecony w XVIII wieku	<ul style="list-style-type: none"> • Idea absolutyzmu oświeconego • Rosja za rządów Piotra 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>absolutyzm oświecony</i> – lokalizuje w czasie 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>józefinizm</i> – lokalizuje w czasie i przestrzeni powstanie 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>sankcja pragmatyczna, państwo policyjne</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie wcielenie chanatu krymskiego do Rosji (1763) 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia politykę władców rosyjskich w okresie

	<p>Wielkiego</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rosja za czasów Katarzyny II Wielkiej • Prusy nowym mocarstwem • Austria i Habsburgowie • Absolutyzm oświecony Habsburgów 	<p>wielką wojnę północną (1700–1721)</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie Piotra I Wielkiego, Katarzyny II – wyjaśnia, jaką rolę w państwie miał odgrywać władca oświecony 	<p>Królestwa Prus (1701), wojnę siedmioletnią (1756–1763)</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie Fryderyka Wilhelma I, Fryderyka II Wielkiego, Marii Teresy, Józefa II – wyjaśnia, co skłoniło XVIII-wiecznych władców absolutnych do podjęcia reform w ich państwach – omawia reformy Piotra I Wielkiego i Katarzyny II Wielkiej – wymienia reformy Marii Teresy i Józefa II 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie ogłoszenie sankcji pragmatycznej (1713) – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Połtawą (1709) – identyfikuje postacie Fryderyka I Hohenzollerna, Karola VI – przedstawia osiągnięcia Piotra I Wielkiego, Katarzyny II, Fryderyka Wilhelma I, Fryderyka II Wielkiego, Marii Teresy, Józefa II – wyjaśnia, jakie cele przyświecały Piotrowi I Wielkiemu i Katarzynie II Wielkiej – opisuje proces budowania państwa absolutyzmu oświeconego w Prusach 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, w jakich okolicznościach wydano w Austrii sankcję pragmatyczną – porównuje reformy wdrażane w Rosji, Prusach i Austrii 	<p>absolutyzmu oświeconego</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia konsekwencje reform oświeceniowych w Austrii i Prusach – ocenia, czy skutek zmian wprowadzonych przez władców oświeconych poprawił się poziom życia ich poddanych
<p>Powstanie Stanów Zjednoczonych</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kolonie brytyjskie w Nowym Świecie • Konflikt z władzami brytyjskimi • Wojna o niepodległość • Konstytucja Stanów Zjednoczonych 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>państwo federacyjne, Kongres, Izba reprezentantów, Senat</i> – lokalizuje w czasie ogłoszenie Deklaracji niepodległości (4 VII 1776), przyjęcie konstytucji Stanów Zjednoczonych (1787) – identyfikuje postać Jerzego Waszyngtona – wymienia przyczyny konfliktu mieszkańców kolonii z władzami 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>Karta Praw, republikanie, demokraci</i> – lokalizuje w czasie „bostońskie picie herbaty” (1773), wojnę o niepodległość USA (1775–1783) – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Yorktown (1781) – identyfikuje postacie Kazimierza Pułaskiego, Tadeusza Kościuszki 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>ustawa stemplowa</i> – lokalizuje w czasie wprowadzenie ustawy stemplowej (1765) – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Saratogą (1777), postanowienia pokoju w Wersalu (1783) – identyfikuje postać Thomasa Jeffersona, – omawia przebieg wojny o niepodległość 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie ogłoszenie ustawy o herbacie (1773), I kongres Kontynentalny (1774), wybór I prezydenta USA (1787) – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Lexington (1775) – przedstawia, jak były zorganizowane kolonie angielskie w Ameryce Północnej – wyjaśnia, jaką rolę w 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia, jaką rolę w toczonych działaniach odegrało ogłoszenie Deklaracji niepodległości – ocenia znaczenie rewolucji amerykańskiej z perspektywy politycznej, gospodarczej i społecznej

		<p>brytyjskimi</p> <p>– przedstawia założenia Deklaracji niepodległości</p>	<p>– wyjaśnia, dlaczego wydarzenia w Bostonie stały się impulsem do otwartego buntu kolonistów przeciwko władzom metropolii</p> <p>– przedstawia rozwiązania ustrojowe przyjęte w konstytucji Stanów Zjednoczonych</p> <p>– omawia założenia Karty Praw</p> <p>– omawia rolę Polaków w wojnie o niepodległość Stanów Zjednoczonych</p>	<p>Stanów Zjednoczonych</p> <p>– wymienia kompetencje prezydenta określone w konstytucji Stanów Zjednoczonych</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegał system dwupartyjny w USA</p>	<p>konflikcie między kolonistami a metropolią odgrywały Kongresy Kontynentalne</p>	
<p>Rewolucja francuska</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Francja za Ludwika XVI • Zwołanie Stanów Generalnych • Wybuch rewolucji • Zmiana ustroju Francji 	<p>– stosuje pojęcia <i>Deklaracja praw człowieka i obywatela</i>, <i>monarchia konstytucyjna</i></p> <p>– lokalizuje w czasie szturm na Bastylię (14 VII 1789), uchwalenie Deklaracji praw człowieka i obywatela (VIII 1789)</p> <p>– identyfikuje postać Ludwika XVI</p> <p>– wymienia przyczyny rewolucji francuskiej</p> <p>– wymienia postanowienia Deklaracji praw człowieka i obywatela</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>burżuazja</i>, <i>Zgromadzenie Narodowe</i>, <i>jakobini</i>, <i>kordelierzy</i></p> <p>– lokalizuje w czasie ogłoszenie się przedstawicieli stanu trzeciego Zgromadzeniem Narodowym (VI 1789)</p> <p>– identyfikuje postacie Marii Antoniny, Maximiliena Robespierre’a, Georges’a Dantona</p> <p>– omawia strukturę francuskiego społeczeństwa stanowego</p> <p>– przedstawia wydarzenia związane z wybuchem rewolucji we Francji</p> <p>– wymienia pierwsze reformy konstytuanty</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>Zgromadzenie Konstytucyjne (konstytuanta)</i>, <i>wielka trwoga</i></p> <p>– lokalizuje w czasie otwarcie Stanów Generalnych (V 1789), powstanie Zgromadzenia Konstytucyjnego/konstytuanty (VII 1789), ogłoszenie pierwszej konstytucji francuskiej (IX 1791)</p> <p>– identyfikuje postacie Emmanuela–Josepha Sieyès’a, Josepha Marie de La Fayette’a, Jean–Paula Marata</p> <p>– wymienia cele polityczne i społeczne stanu trzeciego</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>sankiuloci</i></p> <p>– lokalizuje w czasie marsz na Wersal (X 1789)</p> <p>– charakteryzuje sytuację wewnętrzną i zewnętrzną Francji za panowania Ludwika XVI</p> <p>– wyjaśnia, w jakich okolicznościach zwołano Stany Generalne</p> <p>– przedstawia zmiany ustrojowe i społeczne, jakie wprowadziła konstytucja z 1791 r.</p>	<p>– ocenia stosunek Ludwika XVI do wydarzeń rewolucyjnych</p> <p>– ocenia, jaki wpływ na prace konstytuanty miały działania podejmowane przez mieszkańców Paryża i prowincji</p>

				<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, w jakich okolicznościach powołano Zgromadzenie Narodowe – przedstawia obozy polityczne ukształtowane w konstytuancie 		
Republika Francuska	<ul style="list-style-type: none"> • Wojna z Austrią i Prusami • Upadek monarchii • Skutki egzekucji króla • Dyktatura jakobinów • Przewrót termidoriański i dyktatoriat • Znaczenie rewolucji 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>dyktatura jakobinów</i>, <i>wielki terror</i>, <i>przewrót termidoriański</i> – lokalizuje w czasie dyktaturę jakobinów (IV 1793–VII 1794), przewrót termidoriański (VII 1794) – identyfikuje postać Maximiliena Robespierre’a – przedstawia cechy charakterystyczne dyktatury jakobinów – przedstawia skutki rewolucji francuskiej 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>Konwent Narodowy</i>, <i>Komitet Ocalenia Publicznego</i>, <i>Trybunał rewolucyjny</i>, <i>dyktatoriat</i> – lokalizuje w czasie proklamowanie republiki we Francji (IX 1792), utworzenie Komitetu Ocalenia Publicznego (1793) – omawia okoliczności upadku monarchii we Francji – przedstawia rolę, jaką odgrywał Komitet Ocalenia Publicznego i Trybunał Rewolucyjny – wyjaśnia, jak doszło do przewrotu termidoriańskiego i jakie były jego konsekwencje 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>żyrondyści</i>, <i>górale</i>, <i>„bagno”</i>, <i>powstanie w Wandei</i> – lokalizuje w czasie wybuch wojny Francji z Austrią (IV 1792), ścięcie Ludwika XVI (I 1793), ogłoszenie dekretu o podejrzanych (1793), ogłoszenie konstytucji roku III (1795) – przedstawia przyczyny wojny rewolucyjnej Francji z Austrią i Prusami – omawia okoliczności, w jakich doszło do wprowadzenia dyktatury jakobinów 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie i przestrzeni wybuch powstania w Wandei (1793) – przedstawia stosunek państw europejskich do rewolucji we Francji – przedstawia reakcję państw europejskich na egzekucję Ludwika XVI 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia znaczenie rewolucji francuskiej z perspektywy politycznej, gospodarczej i społecznej
Rozdział VI. Kryzys i upadek Rzeczypospolitej						
Czasy saskie	<ul style="list-style-type: none"> • Panowanie Augusta II Mocnego • Polityka zagraniczna • Sejm Niemy i jego 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>Collegium Nobilium</i> – lokalizuje w czasie obrady sejmu niemego (1717) 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>Sejm Niemy</i>, <i>Familia</i> – lokalizuje w czasie wielką wojnę północną (1700–1721), zawarcie traktatu 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>republikanci</i> – lokalizuje w czasie elekcję Augusta II Mocnego (1697), 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie bitwę pod Poltawą (1709), pokój w Nystad (1721) – identyfikuje postać Franciszka Ludwika 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia polityczne konsekwencje sejmu niemego – ocenia międzynarodowe

	<p>znaczenie</p> <ul style="list-style-type: none"> • Podwójna elekcja 1733 roku • Panowanie Augusta III • Dążenia reformatorskie 	<p>– identyfikuje postacie Augusta II Mocnego, Stanisława Konarskiego</p> <p>– wymienia cele polityczne, jakie przyświecały Augustowi II Mocnemu</p> <p>– przedstawia postanowienia sejmu niemego</p>	<p>Loewenwolda (1732), założenie Collegium Nobilium (1740)</p> <p>– identyfikuje postacie Augusta III, Stanisława Leszczyńskiego</p> <p>– przedstawia osiągnięcia Augusta II Mocnego</p> <p>– przedstawia sytuację wewnętrzną w Rzeczypospolitej w okresie wielkiej wojny północnej</p> <p>– omawia zjawisko ingerencji obcych mocarstw w wewnętrzne sprawy Rzeczypospolitej w I poł. XVIII w.</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegał kryzys parlamentaryzmu polskiego za panowania Augusta III</p>	<p>konfederację warszawską (1704), pokój w Altranstädt (1706), konfederację tarnogrodzką (1715), podwójną elekcję (1733), wojnę o sukcesję polską (1733–1736)</p> <p>– identyfikuje postać Karola XII</p> <p>– omawia zaangażowanie Rzeczypospolitej w wielką wojnę północną</p> <p>– charakteryzuje panowanie Augusta III</p> <p>– przedstawia projekty reform społecznych i politycznych w I połowie XVIII w.</p>	<p>Contiego</p> <p>– wyjaśnia, w jakich okolicznościach tron w Rzeczypospolitej objął August II Mocny</p> <p>– przedstawia okoliczności i skutki podwójnej elekcji w 1733 r.</p> <p>– porównuje sposób sprawowania władzy przez obu królów z dynastii Wettinów</p>	<p>położenie Rzeczypospolitej za rządów obu Sasów</p>
<p>Początki panowania Stanisława Augusta Poniatowskiego</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Nowy układ sił • Ostatnia elekcja • Pierwsze reformy Stanisława Augusta Poniatowskiego • Sprawa dysydentów • Konfederacja barska • I rozbiór Rzeczypospolitej • Sejm rozbiorowy 	<p>– stosuje pojęcia <i>Szkoła Rycerska, konfederacja barska, Komisja Edukacji Narodowej</i></p> <p>– lokalizuje w czasie elekcję Stanisława Augusta Poniatowskiego (1764), konfederację barską (1768–1772), ustanowienie Komisji Edukacji Narodowej (1773)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni I rozbiór Rzeczypospolitej (1772)</p> <p>– identyfikuje postacie</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>dysydenci, prawa kardynalne, Rada Nieustająca</i></p> <p>– lokalizuje w czasie utworzenie Szkoły Rycerskiej (1765), uchwalenie praw kardynalnych (1768), sejm rozbiorowy (1773–1775)</p> <p>– identyfikuje postać Józefa Pułaskiego</p> <p>– przedstawia osiągnięcia Stanisława Augusta Poniatowskiego</p> <p>– wymienia reformy sejmu konwokacyjnego</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>konfederacja w Radomiu</i></p> <p>– lokalizuje w czasie konfederacji Torunia, Słucku i Radomiu (1767), tzw. sejm repninowski (1767–1768), powołanie Rady Nieustającej (1775)</p> <p>– identyfikuje postacie Mikołaja Repnina, Michała Krasińskiego</p> <p>– omawia przebieg ostatniej elekcji w Rzeczypospolitej</p> <p>– wyjaśnia, komu i dlaczego zależało na</p>	<p>– omawia układ sił politycznych u schyłku panowania Augusta III</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego Katarzyna II zdecydowała się osadzić na polskim tronie Stanisława Poniatowskiego</p> <p>– opisuje zmiany terytorialne, społeczne i gospodarcze, jakie przyniósł I rozbiór Rzeczypospolitej</p>	<p>– ocenia reformy sejmu konwokacyjnego i pierwszych lat panowania Stanisława Augusta Poniatowskiego</p> <p>– ocenia wpływ Rosji na politykę wewnętrzną w Rzeczypospolitej</p> <p>– ocenia skutki I rozbioru Rzeczypospolitej</p>

		<p>Stanisława Augusta Poniatowskiego, Katarzyny II</p> <p>– charakteryzuje reformy pierwszych lat panowania Stanisława Augusta Poniatowskiego</p> <p>– wymienia prawa kardynalne</p>	<p>– wyjaśnia, w jaki sposób problem dyzunitów wpłynął na sytuację polityczną w Rzeczypospolitej</p> <p>– wymienia postanowienia sejmu porozbiorowego z lat 1773–1775</p>	<p>uchwaleniu tzw. praw kardynalnych</p> <p>– przedstawia przyczyny, przebieg i skutki konfederacji barskiej</p> <p>– omawia okoliczności przeprowadzenia I rozbioru Rzeczypospolitej</p>		
<p>Oświecenie w Rzeczypospolitej</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Początki oświecenia na ziemiach polskich • Edukacja i nauka • Mecenat królewski i sztuki piękne • Literatura oświecenia w Polsce 	<p>– stosuje pojęcie <i>oświecenie stanisławowskie</i></p> <p>– lokalizuje w czasie oświecenie w Rzeczypospolitej (poł. XVIII – pocz. XIX w.), powołanie Komisji Edukacji Narodowej (1773)</p> <p>– identyfikuje postacie Marcella Bacciarellego, Bernarda Belotta Canaletta</p> <p>– wymienia cechy charakterystyczne oświecenia w Polsce</p> <p>– wyjaśnia, jaką rolę w rozwoju edukacji odgrywała Komisja Edukacji Narodowej</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>Towarzystwo do Ksiąg Elementarnych, obiady czwartkowe</i></p> <p>– lokalizuje w czasie utworzenie Collegium Nobilium (1740), założenie Szkoły Rycerskiej (1765), powstanie Towarzystwa do Ksiąg Elementarnych (1775)</p> <p>– identyfikuje postacie Stanisława Konarskiego, Stanisława Staszica, Ignacego Krasickiego, Wojciecha Bogusławskiego, Juliana Ursyna Niemcewicza</p> <p>– przedstawia osiągnięcia Stanisława Augusta Poniatowskiego</p> <p>– charakteryzuje mecenat królewski w okresie oświecenia</p> <p>– przedstawia osiągnięcia architektury i sztuki klasycyzmu w Polsce</p>	<p>– lokalizuje w czasie założenie Teatru Narodowego (1765)</p> <p>– identyfikuje postacie Adama Naruszewicza, Franciszka Bohomolca, Stanisława Trembeckiego</p> <p>– omawia początki oświecenia na ziemiach polskich</p> <p>– omawia rozwój edukacji w Rzeczypospolitej w czasach oświecenia</p> <p>– wyjaśnia, jakie funkcje miała pełnić literatura w okresie oświecenia w Polsce</p> <p>– przedstawia działalność i znaczenie Teatru Narodowego</p>	<p>– identyfikuje postacie Jakuba Fontany, Dominika Merliniego, Jana Piotra Norblina, Franciszka Karpińskiego</p> <p>– przedstawia rozwój nauki w okresie oświecenia w Polsce</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego idee oświeceniowe pojawiły się w Rzeczypospolitej z opóźnieniem</p>	<p>– ocenia wpływ Stanisława Augusta Poniatowskiego na rozwój kultury oświecenia w Polsce</p>

Sejm Wielki	<ul style="list-style-type: none"> Rzeczpospolita po I rozbiornie Zmiana sytuacji w Europie Początek obrad Sejmu Wielkiego Pierwsze reformy Sejmu Wielkiego Sejm Czteroletni 	<p>– stosuje pojęcia <i>Sejm Wielki, Sejm Czteroletni</i></p> <p>– lokalizuje w czasie początek obrad Sejmu Wielkiego (X 1788)</p> <p>– identyfikuje postacie Katarzyny II, Stanisława Augusta Poniatowskiego</p> <p>– wymienia pierwsze reformy Sejmu Wielkiego</p> <p>– wymienia reformy sejmu z 1791 r.</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>protektorat, ofiara wieczysta</i></p> <p>– lokalizuje w czasie uchwalenie tzw. ofiary wieczystej (1789), ustawę o sejmikach (III 1791), Prawo o miastach królewskich (IV 1791)</p> <p>– identyfikuje postacie Stanisława Staszica, Hugona Kołłątaja, Ignacego Potockiego</p> <p>– wyjaśnia, w jakich okolicznościach zwołano Sejm Wielki</p> <p>– charakteryzuje stronnictwa Sejmu Wielkiego i ich programy</p> <p>– omawia reformy Sejmu Wielkiego</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>rzędy królewsko-ambadorskie, czarna procesja</i></p> <p>– lokalizuje w czasie likwidację Rady Nieustającej (1789), tzw. czarną procesję (1789), przymierze z Prusami (1790)</p> <p>– identyfikuje postacie Stanisława Małachowskiego, Kazimierza Nestora Sapiehy, Stanisława Szczęsnego Potockiego, Franciszka Ksawerego Branickiego, Seweryna Rzewuskiego, Adama Kazimierza Czartoryskiego, Jana Dekerta</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegały rządy królewsko-ambadorskie</p> <p>– wyjaśnia, w jakich okolicznościach Sejm Wielki przekształcił się w Sejm Czteroletni</p>	<p>– lokalizuje w czasie spotkanie w Kaniowie (1787)</p> <p>– charakteryzuje sytuację Rzeczypospolitej po I rozbiornie</p> <p>– wyjaśnia, jakie znaczenie dla planów reform ustrojowych miał zjazd w Kaniowie</p>	<p>– ocenia reformy Sejmu Wielkiego</p> <p>– ocenia wpływ reform sejmowych z 1791 na ustrój Rzeczypospolitej</p>
Konstytucja 3 maja	<ul style="list-style-type: none"> Uchwalenie Konstytucji 3 maja Postanowienia Konstytucji 3 maja Konfederacja targowicka 	<p>– stosuje pojęcie <i>konfederacja targowicka</i></p> <p>– lokalizuje w czasie uchwalenie Konstytucji 3 maja (1791), konfederację targowicką (1792)</p>	<p>– stosuje pojęcie wojna w obronie konstytucji</p> <p>– lokalizuje w czasie wojnę w obronie Konstytucji 3 maja (1792–1793), sejm rozbiorowy w Grodnie (1793)</p>	<p>– lokalizuje w czasie przystąpienie Stanisława Augusta Poniatowskiego do konfederacji targowickiej (1792)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod</p>	<p>– identyfikuje postacie Scipione Piattolego, Fryderyka Augusta</p> <p>– przedstawia stosunek społeczeństwa Rzeczypospolitej do Konstytucji 3 maja</p>	<p>– ocenia postawę inicjatorów konfederacji targowickiej</p> <p>– ocenia postawę Stanisława Augusta Poniatowskiego w</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Wojna w obronie Konstytucji 3 maja • II rozbiór Rzeczypospolitej 	<p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni II rozbiór Rzeczypospolitej (1793)</p> <p>– identyfikuje postacie Stanisława Augusta Poniatowskiego, Tadeusza Kościuszki</p> <p>– wymienia postanowienia Konstytucji 3 maja</p>	<p>– identyfikuje postacie Ignacego Potockiego, Hugona Kołłątaja, Stanisława Szczęsnego Potockiego, Seweryna Rzewuskiego, Franciszka Ksawerego Branickiego, Józefa Poniatowskiego</p> <p>– charakteryzuje zmiany ustrojowe i społeczne wprowadzone na mocy Ustawy rządowej</p> <p>– wymienia postanowienia sejmu grodzieńskiego z 1793 r.</p> <p>– opisuje zmiany terytorialne i polityczne, jakie przyniósł II rozbiór Rzeczypospolitej</p>	<p>Zieleńcami (1792), bitwę pod Dubienką (1792)</p> <p>– identyfikuje postać Szymona Kossakowskiego</p> <p>– przedstawia okoliczności uchwalenia Konstytucji 3 maja</p> <p>– wyjaśnia, jaki stosunek do wprowadzanych reform miały państwa ościenne</p> <p>– omawia okoliczności zawiązania konfederacji targowickiej</p> <p>– przedstawia przebieg wojny w obronie Konstytucji 3 maja</p> <p>– przedstawia okoliczności II rozbioru Rzeczypospolitej</p>		<p>czasie wojny w obronie konstytucji</p> <p>– ocenia znaczenie Konstytucji 3 maja dla dalszych dziejów Polski</p>
Upadek Rzeczypospolitej	<ul style="list-style-type: none"> • Sytuacja w Rzeczypospolitej po II rozbiórze • Wybuch powstania kościuszkowskiego • Insurekcja kościuszkowska • Upadek powstania • Koniec Rzeczypospolitej 	<p>– stosuje pojęcie <i>insurekcja</i></p> <p>– lokalizuje w czasie powstanie kościuszkowskie (1794–1795)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Raławicami (4 IV 1794), III rozbiór Rzeczypospolitej (1795)</p> <p>– identyfikuje postać Tadeusza Kościuszki</p> <p>– przedstawia przyczyny wybuchu powstania kościuszkowskiego</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>Uniwersał połaniecki</i></p> <p>– lokalizuje w czasie ogłoszenie aktu insurekcji (24 III 1794), ogłoszenie Uniwersału połanieckiego (V 1794)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Szczekocinami (6 VI 1794), bitwę pod Maciejowicami (10 X 1794), rzeź Pragi (XI 1794)</p> <p>– identyfikuje postacie Jana Kilińskiego, Jakuba Jasińskiego, Aleksandra</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>Rada Najwyższa Narodowa</i></p> <p>– lokalizuje w czasie wybuch powstania w Warszawie i Wilnie (IV 1794), powołanie Rady Najwyższej Narodowej (V 1794), abdykację Stanisława Augusta Poniatowskiego (XI 1795)</p> <p>– identyfikuje postać Tomasza Wawrzeckiego</p> <p>– charakteryzuje sytuację w Rzeczypospolitej po II</p>	<p>– identyfikuje postacie Ignacego Działyńskiego, Fryderyka Wilhelma II</p> <p>– omawia cele i działalność emigracji niepodległościowej</p>	<p>– ocenia znaczenie powstania kościuszkowskiego dla polskiej myśli niepodległościowej</p> <p>– ocenia szanse na zwycięstwo powstania kościuszkowskiego</p> <p>– ocenia panowanie Stanisława Augusta Poniatowskiego</p>

		– omawia skutki upadku powstania kościuszkowskiego	Suworowa – przedstawia osiągnięcia Tadeusza Kościuszki – wyjaśnia, jakie znaczenie dla przebiegu powstania miał akt insurekcji Tadeusza Kościuszki – wymienia postanowienia Uniwersału połanieckiego – opisuje zmiany terytorialne, jakie przyniósł III rozbiór Rzeczypospolitej	rozbiór – przedstawia okoliczności wybuchu powstania kościuszkowskiego – omawia przebieg insurekcji kościuszkowskiej – wyjaśnia, jaką rolę w powstaniu pełniła Rada Najwyższa Narodowa		
Rozdział VII. Epoka napoleońska						
Od konsultatu do cesarstwa	<ul style="list-style-type: none"> • Rządy dyktoriatu • Koniec I koalicji antyfrancuskiej • Napoleon w Egipcie • Zamach stanu 18 brumaire'a • Reformy Napoleona • Kodeks Napoleona • Napoleon cesarzem Francuzów 	– stosuje pojęcie <i>Kodeks Napoleona</i> – lokalizuje w czasie wydanie Kodeksu Napoleona (1804), koronację cesarską Napoleona (1804) – identyfikuje postać Napoleona Bonaparte – wymienia reformy Napoleona Bonaparte – wyjaśnia, jakie znaczenie miało wprowadzenie Kodeksu Napoleona	– stosuje pojęcia <i>dyktoriat, konsulat, konkordat</i> – lokalizuje w czasie dyktoriatu (1794–1799), rządy konsultatu (1799–1804), konkordat z papieżem (1801) – przedstawia osiągnięcia Napoleona Bonaparte – charakteryzuje rządy dyktoriatu – charakteryzuje rządy konsultatu – opisuje okoliczności przejęcia władzy przez Napoleona jako cesarza Francuzów	– stosuje pojęcia <i>zamach stanu 18 brumaire'a, plebiscyt</i> – lokalizuje w czasie pokoju w Campo Formio (1797), bitwę pod piramidami (1798), zamach stanu 18 brumaire'a (1799) – wskazuje na mapie państwa II koalicji antyfrancuskiej – identyfikuje postacie Jeana-François Champolliona, Józefiny – przedstawia postanowienia pokoju z Campo Formio – przedstawia przyczyny, przebieg i skutki wyprawy Napoleona do Egiptu – opisuje okoliczności	– lokalizuje w czasie powstanie II koalicji antyfrancuskiej (1799), konstytucję roku VIII (1799) – wyjaśnia, jaką rolę odegrał Napoleon Bonaparte w okresie rządów dyktoriatu – przedstawia okoliczności zakończenia wojny Francji z I koalicją antyfrancuską	– ocenia rolę i działalność Napoleona Bonaparte w okresie dyktoriatu i konsultatu

				przewrotu 18 brumaire'a		
Cesarstwo francuskie Napoleona	<ul style="list-style-type: none"> • Wojna z III koalicją • Wojna z IV koalicją • Szczyt potęgi napoleońskiej 	<p>– stosuje pojęcie <i>blokada kontynentalna</i></p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Austerlitz (1805)</p> <p>– identyfikuje postać Napoleona I</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegała tzw. blokada kontynentalna i jakie miała przynieść skutki</p>	<p>– stosuje pojęcie „<i>bitwa trzech cesarzy</i>”</p> <p>– lokalizuje w czasie ogłoszenie blokady kontynentalnej (1806)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni pokój w Tylży (1807) i jego postanowienia</p> <p>– identyfikuje postacie Franciszka II, Aleksandra I</p> <p>– wyjaśnia, jakie znaczenie dla przebiegu wojny miała bitwa pod Austerlitz</p> <p>– wymienia postanowienia pokoju w Tylży</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego Napoleon uchodzi za jednego z najwybitniejszych dowódców w historii</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>Związek Reński</i></p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Trafalgarem (1805), bitwę pod Ulm (1805), pokój w Preszburgu (1805) i jego postanowienia, bitwy pod Jeną i Auerstedt (1806), bitwy pod Hławą Pruską i Frydlandem (1807), bitwę pod Wagram (1809), zajęcia Hiszpanii przez Napoleona (1808)</p> <p>– identyfikuje postać H. Nelsona, Marii Ludwiki</p> <p>– wskazuje na mapie państwa III i IV koalicji antyfrancuskiej</p> <p>– przedstawia militarne osiągnięcia Napoleona I</p> <p>– wymienia postanowienia pokoju w Preszburgu</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego rok 1809 uznajemy za szczyt potęgi Napoleona</p>	<p>– lokalizuje w czasie zawiązanie III koalicji antyfrancuskiej (1805), powstanie IV koalicji antyfrancuskiej (1806)</p> <p>– omawia przebieg wojny Francji z III koalicją antyfrancuską</p> <p>– przedstawia przebieg wojny Francji z IV koalicją antyfrancuską</p>	<p>– ocenia, jaką rolę w koalicjach antynapoleońskich odegrała Wielka Brytania</p>
Upadek Napoleona	<ul style="list-style-type: none"> • Przyczyny wojny z Rosją • Wyprawa na Moskwę • Upadek Napoleona • 100 dni Napoleona 	<p>– stosuje pojęcie <i>Wielka Armia</i></p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni wyprawę Napoleona na Moskwę (1812–1813)</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>taktyka spalonej ziemi</i>, „<i>bitwa narodów</i>”</p> <p>– lokalizuje w czasie abdykację Napoleona 100 dni Napoleona (1815)</p>	<p>– stosuje pojęcie „<i>druga wojna polska</i>”</p> <p>– lokalizuje w czasie pokój paryski (1814)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod</p>	<p>– lokalizuje w czasie powstanie VII koalicji antyfrancuskiej (1815)</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego społeczeństwo francuskie poparło powrót Napoleona</p>	<p>– ocenia, która z bitew stoczonych przez Napoleona w latach 1812–1815 najsilniej wpłynęła na losy Europy</p>

		<p>– wymienia przyczyny wojny Napoleona I z Rosją</p> <p>– wymienia konsekwencje klęski Napoleona I w 1814 r.</p>	<p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Lipskiem (1813), bitwę pod Waterloo (1815)</p> <p>– identyfikuje postacie Aleksandra I, Michaiła Kutuzowa</p> <p>– wyjaśnia organizację i potęgę Wielkiej Armii</p> <p>– przedstawia następstwa bitwy pod Waterloo</p>	<p>Borodino (1812), bitwę nad Berezyną (1812)</p> <p>– omawia wyprawę Napoleona na Moskwę</p> <p>– przedstawia czynniki, które zadecydowały o klęsce wyprawy</p> <p>– wyjaśnia, jakie znaczenie dla walczących stron miała bitwa pod Lipskiem</p>	<p>w 1815 r.</p>	<p>– ocenia znaczenie epoki napoleońskiej dla losów Francji i Europy</p>
<p>Polacy w wojnach napoleońskich</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Utworzenie Legionów Polskich • Walki we Włoszech • Kryzys idei legionowej • Znaczenie Legionów Polskich 	<p>– stosuje pojęcie <i>Legiony Polskie</i></p> <p>– lokalizuje w czasie utworzenie Legionów Polskich we Włoszech (1797)</p> <p>– identyfikuje postacie Jana Henryka Dąbrowskiego, Józefa Wybickiego</p> <p>– omawia organizację Legionów Polskich we Włoszech</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>Legia Naddunajska</i></p> <p>– lokalizuje w czasie utworzenie Legii Naddunajskiej (1799), wysłanie polskich oddziałów na Santo Domingo (1802)</p> <p>– identyfikuje postać Karola Kniaziewicza</p> <p>– opisuje okoliczności utworzenia Legionów Polskich we Włoszech</p> <p>– przedstawia znaczenie Legionów Polskich</p>	<p>– lokalizuje w czasie utworzenie pokój w Lunéville (1801)</p> <p>– opisuje udział Legionów Polskich w kampaniach wojsk napoleońskich</p> <p>– przedstawia konsekwencje udziału Legionów w walkach na Santo Domingo</p>	<p>– omawia cele i oczekiwania polskiej emigracji po powstaniu Kościuszkowskim i III rozbiórze Rzeczypospolitej</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego spadło zainteresowanie Francji wykorzystaniem potencjału militarnego Legionów Polskich</p>	<p>– ocenia wkład Polaków w budowanie hegemonii Francji napoleońskiej w Europie</p>
<p>Księstwo Warszawskie</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Powstanie Księstwa Warszawskiego • Ustrój Księstwa Warszawskiego • Trudności i sukcesy Księstwa Warszawskiego • Wojna z Austrią • Upadek Księstwa 	<p>– lokalizuje w czasie ogłoszenia konstytucji Księstwa Warszawskiego (1807), powstanie Królestwa Polskiego (1815)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni Księstwo Warszawskie (1807–1812)</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>dekret grudniowy</i></p> <p>– lokalizuje w czasie pokój w Tylży (1807), dekret grudniowy (1807),</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Raszynem (1809), bitwę pod Somosierrą (1809), bitwę pod Lipskiem (1813)</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>Komisja Rządząca</i></p> <p>– lokalizuje w czasie powołanie Komisji Rządzącej (1807), bitwę pod Frydlandem (1807)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni pokój w Schönbrunn (1809) i jego postanowienia</p>	<p>– omawia organizację władz na ziemiach polskich zajętych przez wojska napoleońskie w 1807 r.</p> <p>– wyjaśnia, czemu Księstwo Warszawskie nie było w pełni suwerennym ośrodkiem państwowości polskiej</p>	<p>– ocenia politykę Napoleona wobec Polaków</p>

	Warszawskiego	<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postać Jana Henryka Dąbrowskiego – charakteryzuje ustrój Księstwa warszawskiego – wymienia reformy społeczne zrealizowane w Księstwie Warszawskim 	<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postać Józefa Poniatowskiego – wyjaśnia, jaką rolę w powstaniu Księstwa Warszawskiego odegrał Jan Henryk Dąbrowski – wyjaśnia znaczenie dla sprawy polskiej postanowień pokoju w Tylży – przedstawia sukcesy i problemy funkcjonowania Księstwa Warszawskiego – omawia okoliczności upadku Księstwa Warszawskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie Stanisława Małachowskiego, Fryderyka Augusta I – przedstawia okoliczności powstania Księstwa Warszawskiego – omawia przebieg wojny z Austrią i jej konsekwencje 		
--	---------------	--	--	---	--	--

Opracowano na podstawie materiałów opublikowanych przez **Wydawnictwo Nowa Era**

Przyjął do realizacji Zespół PRZEDMIOTOWY HISTORII I WIEDZY O SPOŁECZEŃSTWIE na rok szkolny 2019/20 w składzie

- dr Grzegorz Chomicki – nauczyciel historii .....
- mgr Andrzej Kępa – nauczyciel historii i wiedzy o społeczeństwie .....
- mgr Joanna Skonieczna – nauczyciel wiedzy o społeczeństwie .....
- dr Paweł Sękowski – nauczyciel historii i wiedzy o społeczeństwie .....
- mgr Andrzej Wajda – nauczyciel historii i wiedzy o społeczeństwie .....
- mgr Maciej Zapiór – nauczyciel historii .....
- mgr Alina Ziomek – nauczyciel historii i wiedzy o społeczeństwie .....